

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان
مرکز مطالعات و پژوهش های اقتصادی

گزارش ارائه راهکارهای بهبود مولفه اجرای قراردادها در شاخص
سهولت کسب و کار بانک جهانی

“Enforcing Contracts in Islamic Republic of Iran”

مجری :

محسن سلطانی نژاد

ایران در شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی

Doing Business 2019

Iran, Islamic Rep.

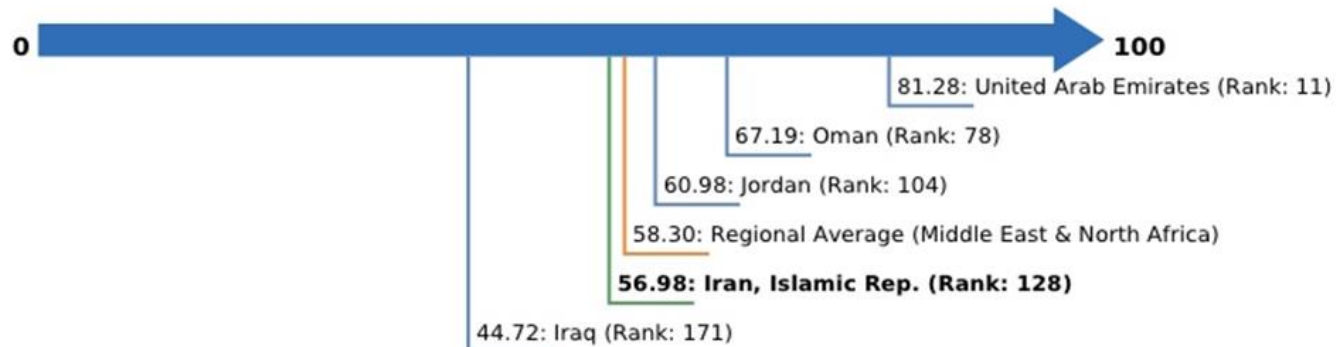
Ease of Doing Business in
Iran, Islamic Rep.

Region	Middle East & North Africa
Income Category	Upper middle income
Population	81,162,788
City Covered	Tehran

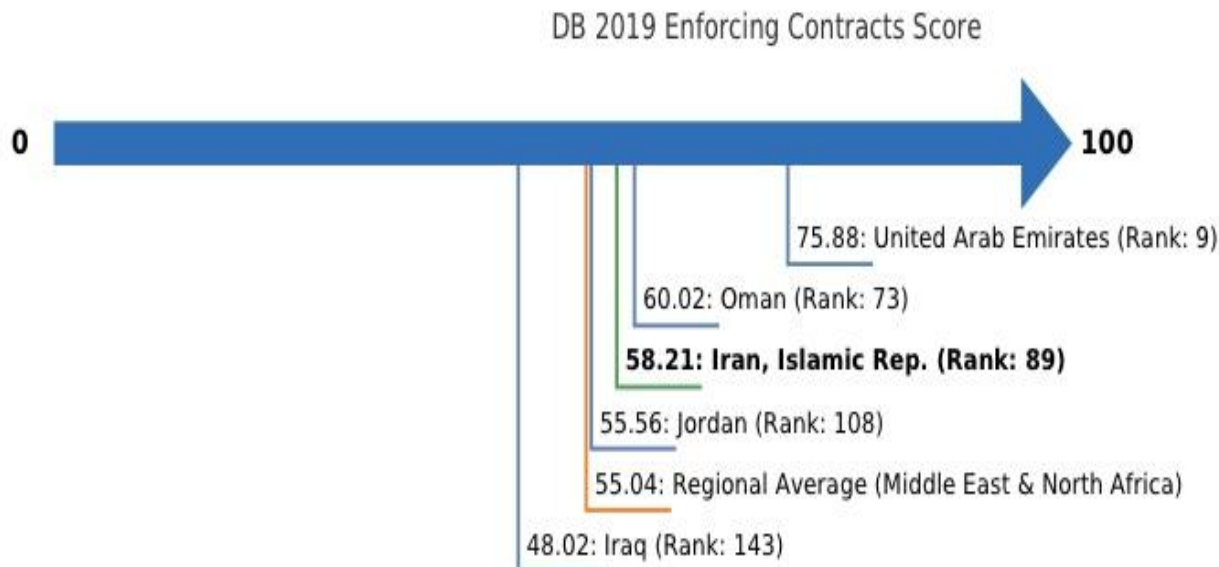
DB 2019 Ease of Doing Business Score

Note: The ease of doing business score captures the gap of each economy from the best regulatory performance observed on each of the indicators across all economies in the *Doing Business* sample since 2005. An economy's ease of doing business score is reflected on a scale from 0 to 100, where 0 represents the lowest and 100 represents the best performance. The ease of doing business ranking ranges from 1 to 190.

ایران در اجرای قراردادهای شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی

Figure - Enforcing Contracts in Iran, Islamic Rep. and comparator economies - Ranking and Score

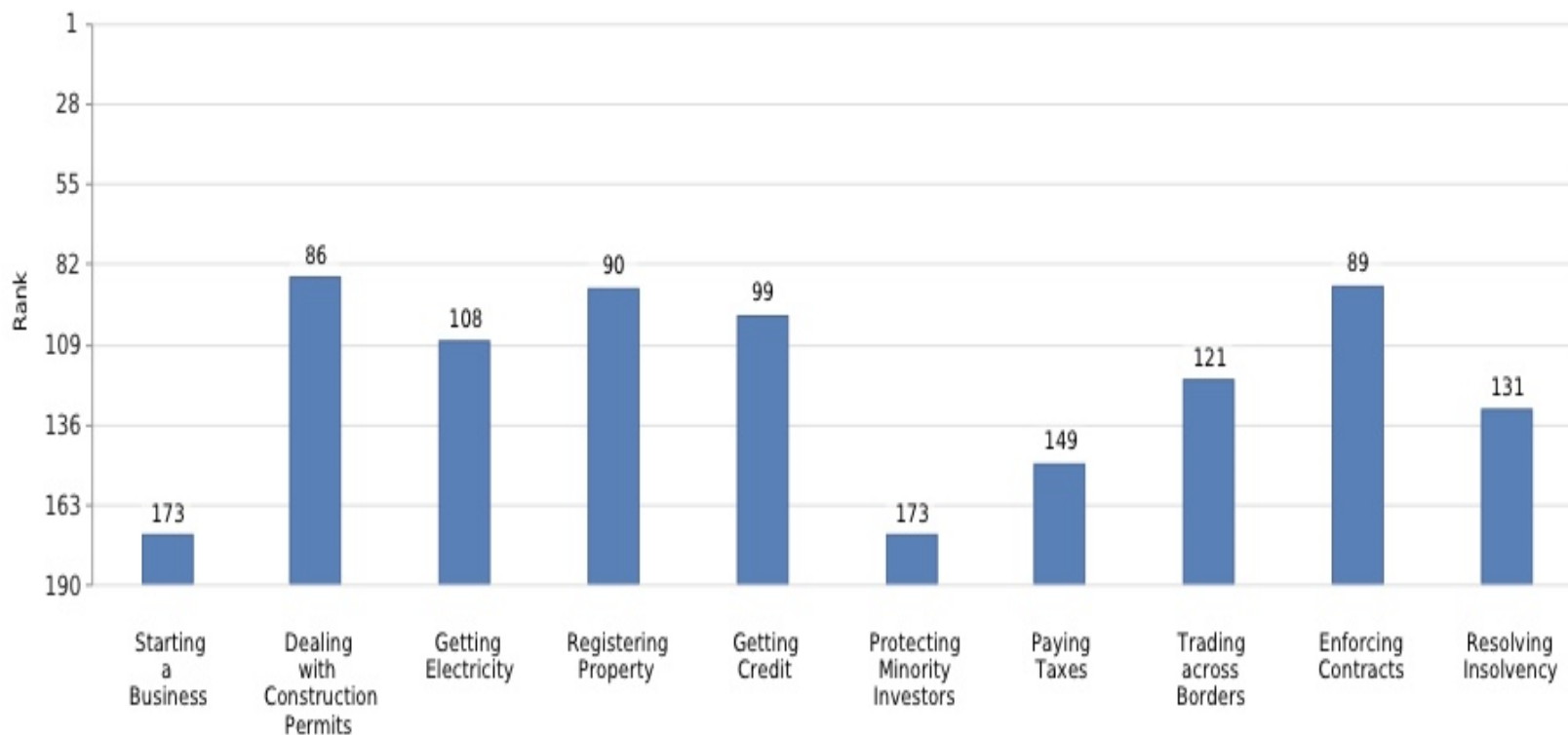

Note: The ranking of economies on the ease of enforcing contracts is determined by sorting their scores for enforcing contracts. These scores are the simple average of the scores for each of the component indicators.

مقایسه نماگر اجرای قراردادهای با دیگر نماگرهای شاخص سهولت انجام کسب و کار

Rankings on Doing Business topics - Iran, Islamic Rep.

بررسی نماگر اجرای قراردادها و راهکارهای بهبود آن

نماگر اجرای قراردادها

مولفه زمان

مولفه هزینه

مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

• مولفه زمان

شاخص زمان (روز)	گزارش بانک جهانی	نظر اصلاحی اتاق
تشکیل پرونده و ثبت دادخواست	۳۰	۲۰
دادرسی و صدور رای	۲۹۵	۲۰۰
اجرای احکام	۱۸۰	۱۵۰

اجرای احکام	دادرسی و صدور رای	تشکیل پرونده و ثبت دادخواست
<p>اخطاریه : ده روز</p> <p>تسلیم محکوم به: ده روز</p> <p>معرفی اموال محکوم علیه : دوماه</p> <p>فاصله بین انتشار آگهی و روز فروش: حداکثر یکماه</p> <p>مزایده مجدد: یکماه</p>	<p>تعیین وقت و تشکیل جلسه: تا دوماه</p> <p>نظر کارشناس: یکماه</p> <p>قرار اناطه: یکماه</p> <p>حجر یا فوت یا زوال سمت : یکماه</p> <p>دفاعیات طرفین: دوماه</p> <p>ادعای جعل: ده روز</p> <p>صدور رای: دوماه</p> <p>پاکنویس: ۵ روز</p>	<p>مدیر دفتر: دو روز</p> <p>ارجاع به شعبه: یک هفته</p> <p>رفع نقص: ده روز</p> <p>اعتراض به قرار رد دادخواست: ده روز</p>
<p>بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ روز</p>	<p>بین ۱۰۰ تا ۳۰۰ روز</p>	<p>بین ۱۰ تا ۳۰ روز</p>

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

• مولفه زمان

پیشنهادات :

مسلماً تمام عواملی که باعث اطاله دادرسی میگردند موارد و موضوعاتی اند که حذف آنها از سیستم حقوقی هیچ کشوری امکان پذیر نیست بنابراین نمیتوان گفت که قرار اناطه نباشد یا امکان تجدید نظر خواهی حذف گردد یا اینکه توقیف دادرسی و دعاوی طاری در قانون نباشد بلکه باید به اصلاح سیستم شکلی دادگاه ها پرداخت از جمله اینکه حجم زیاد پرونده هایی که هر دادرس موظف است تا آخر همراه مختومه کند بسیار بالاست فلذا کمبود نیروی انسانی در دادگستری ایران به شدت مشهود است.

اما راهکارهایی که در این زمینه میتوان ارائه داد از قرار ذیل است:

- **الف:** پیش بینی دادگاه های تخصصی برای رسیدگی به دعاوی ناشی از امور تجاری بین بازرگانان یا تجار و فعالین اقتصادی (به نظر میرسد که راهکار کم شدن مدت زمان رسیدگی به پرونده های قضایی، تبعیت از سیستم دادرسی افتراقی است که در حقوق ما به ویژه در رابطه با نظامیان و روحانیان به خوبی اجرا شده است که البته فلسفه آن بیشتر به حساسیت شغلی و جایگاه اجتماعی آنها برمیگردد، چه نیکو میشد اگر قانونگذار چنین جایگاهی را برای تجار هم در نظر بگیرد و بامجزا کردن دعاوی آنها به تسریع روند رسیدگی کمک برساند).
- **ب:** استفاده از قضات متخصص و باتجربه در زمینه امور تجاری در این زمینه به همراه یک یا چند نفر مشاور در امور تجاری جهت اظهار نظر و کمک به قاضی صادرکننده رای
- **ج:** آموزش شهروندان (بویژه تجار و فعالین اقتصادی) جهت درج شرط داوری در قراردادهای خود و پیش بینی امتیازاتی به آنها از سوی اتاق بازرگانی صادرکننده کارت بازرگانی آنها

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

• مولفه هزینه

هزینه (بر مبنای درصد)	گزارش بانک جهانی	نظر اصلاحی اتاق
حق الزحمه و کلا	۱۰	۱۰
هزینه دادگاه	۴.۳	۳
هزینه های اجرایی	۵	۵

مولفه هزینه

مواد قانونی (حق الزحمه وکلا) :

با توجه به ماده ۱۹ لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری و پیشنهاد کانون نه‌ای وکلای دادگستری کشور و هیأت اجرائی موضوع ماده ۲ آئین نامه اجرایی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه، آئین نامه تعرفه حق الوکاله و هزینه سفر کانون وکلای دادگستری و وکلا و مشاوران حقوقی قوه قضائیه به شرح ذیل تصویب شد.

ماده (۳)

در دعاوی مالی میزان حق الوکاله در موردی که حکم دادگاه بدوی از حیث بهای خواسته قطعی است از حداقل ۱۵۰۰۰۰ ریال و ۱۰٪ بهای خواسته و حداکثر تا مبلغ ۳۰۰۰۰۰ ریال می باشد و در موردی که حکم از حیث بهای خواسته قطعی نیست به ترتیب ذیل تعیین می گردد:

الف: تا مبلغ یکصد میلیون ریال ۶٪ از بهای خواسته و حداکثر ۶۰۰۰۰۰۰ ریال.

ب: نسبت به مازاد یکصد میلیون ریال تا یک میلیارد ریال ۴٪ بهای خواسته و حداکثر تا مبلغ ۴۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال.

ج: نسبت به مازاد یک میلیارد ریال تا ۵ میلیارد ریال ۳٪ از بهای خواسته و حداکثر تا مبلغ ۱۶۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال.

د: نسبت به مازاد پنج میلیارد ریال ۲٪ از بهای خواسته و حداکثر تا مبلغ ۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال

توضیح:

علاوه بر حق الزحمه وكلا، هزینه هایی دیگر تا زمان صدور حکم و اجرای احکام بر طرفین بار میشود از جمله : هزینه دادرسی در هر مرحله اعم از بدوی، واخواهی، تجدیدنظر و .... ؛ هزینه صدور قرار کارشناسی ، هزینه های مرتبط با سپردن تأمین برای خسارت های احتمالی و تأمین دلیل و تأمین خواسته و صدور دستور موقت و ... مواد قانونی:

قانون وصول برخی از درآمدهای دولت:

مرحله	هزینه
در مرحله بدوی تا ۲۰۰ میلیون ریال	دو ونیم درصد ارزش خواسته
در مرحله بدوی بیش از ۲۰۰ میلیون ریال	سه و نیم درصد ارزش خواسته
در مرحله تجدید نظر	چهار ونیم درصد ارزش خواسته
در مرحله فرجامخواهی	پنج و نیم درصد ارزش خواسته
تقدیم دادخواست به شعب دیوان عدالت اداری	۲۰۰۰۰ هزار تومان
تقدیم دادخواست تجدیدنظر به شعب دیوان عدالت اداری	۳۰۰۰۰ هزار تومان
هزینه دادرسی واخواهی	چهار ونیم درصد ارزش خواسته
هزینه دادرسی شکایت کیفری	۱۰۰۰۰ هزار تومان

پیشنهادات:

- لزوم پرداخت هزینه دادرسی در دادگستری امری پذیرفته در تمام نظام های حقوقی دنیا فلذا وجود هزینه های مذکور نیز در ایران به مقدار متعارف است و حتی با اثبات اعسار در مواردی میتوان از پرداخت آن معاف شد اما معضلی که هم اکنون در نظام حقوقی ایران وجود دارد و موجب نابرابری بین فعالین حوزه اقتصاد گردیده است معافیت برخی دستگاه هایی است که عنوان دولتی دارند اما فعالیت تجارتي دارند:
  - الف. صندوق قانون حمایت کارمندان در برابر اثرات ناشی از پیری و ازکارافتادگی و فوت
  - ب. وزارت تعاون و امور روستاها (ماده ۱۳۱ قانون شرکت های تعاونی مصوب ۱۳۵۰٫۰۳٫۱۶)
  - ج. سازمان تأمین اجتماعی (ماده ۱۱۰ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴٫۴٫۳)
  - د. بنیاد مستضعفان و جانبازان (ماده واحده لایحه قانونی راجع به معافیت بنیاد مستضعفان از پرداخت هزینه دادرسی در تمام مراجع قضایی مصوب ۱۳۵۸٫۱۱٫۱۷)
  - ه. شرکت های آب منطقه ای (ماده ۳۲ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱٫۱۲٫۱۶)
  - و. دعاوی علیه وراثت و بستگان شاه سابق (ماده واحده قانون معافیت از هزینه دادرسی در دعاوی علیه وراثت و بستگان شاه معدوم مصوب ۱۳۶۳٫۱٫۱۵)
  - ز. سازمان حج و اوقاف و امور خیریه (تبصره ماده نه قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه، مصوب ۱۳۶۳٫۱۰٫۲)
  - ح. شرکت پست جمهوری اسلامی ایران (ماده ۱۰ قانون تشکیل شرکت پست جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۶٫۸٫۳)
  - ط. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی (تبصره ماده ۱۷ قانون اساسنامه بنیاد مسکن انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۶۶٫۹٫۱۷)
  - ی. جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران (ماده ۲۰ قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۷٫۲٫۸ با اصلاحات ۱۳۷۹٫۲٫۲۸)
  - ک. سازمان زمین شهری (ماده ۲۰ اساسنامه سازمان زمین شهری مصوب ۱۳۶۷٫۴٫۱۵)
  - ل. شرکت عمران شهرهای جدید (ماده ۱۹ قانون اساسنامه شرکت عمران شهرهای جدید مصوب ۱۳۶۷٫۱۰٫۱۴)
  - م. شرکت های آب و فاضلاب (ماده ۱۰ قانون تشکیل شرکت های آب و فاضلاب مصوب ۱۳۶۹٫۱۱٫۱۰)
  - ن. سازمان تأمین خدمات درمانی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران (ماده ۱۳ قانون اساسنامه سازمان مزبور مصوب ۱۳۷۲٫۱۰٫۲۹)
  - س. بنیاد شهید انقلاب اسلامی (تبصره ماده واحده قانون استفاده بعضی از دستگاه ها از نماینده حقوقی در مراجع قضایی و معافیت بنیاد شهید انقلاب اسلامی و کمیته امداد امام خمینی (ره) از پرداخت هزینه دادرسی مصوب ۱۳۷۴٫۳٫۷)
  - ع. کمیته امداد امام خمینی (ره) (ماده واحده قانون فوق الذکر)

پیشنهادات :

این استدلالات که

- (۱) تمامی مبالغ وصولی بابت هزینه دادرسی به حساب خزانه عمومی کشور واریز می شود، در نتیجه، با دریافت هزینه دادرسی از دولت و نهادها و موسسات عمومی غیردولتی، مبلغی به درآمدهای عمومی کشور افزوده نشده و عملاً فایده ای بر وصول هزینه دادرسی دعاوی، مترتب نیست زیرا مانند آن است که وجهی از یک جیب خارج و وارد جیب دیگر شود
- (۲) دعاوی دولتی جهت تأمین مصالح عمومی است تا حدود زیادی عدم دریافت هزینه دادرسی از دستگاه های دولتی و عمومی را توجیه میکند اما این موضوع در نظام اقتصادی جای سخن دارد که دایره فعالیت های دولت از بخش خصوصی کاملاً مجزا شده و دولتها عمدتاً ناظر و میانجیگر باشند نه در نظام اقتصادی همچون ایران که سیطره دولت در بخش های خصوصی به شدت مشهود است و بسیاری نهادهای دیگری که از مزایای عنوان دولتی و عمومی استفاده میکنند اما در واقع هیچ نظارتی بر آنها نیست و شفافیت ندارند. بنابراین میتوان ضرورت عدم معافیت دولتها و نهادها و موسسات عمومی غیردولتی از هزینه دادرسی را اینگونه برشمرد:

الف: نقض اصل تساوی اصحاب دعوی در دادرسی

ب: افزایش طرح دعاوی بلاوجه و واهی

ج: ذینفع بودن قوه قضائیه در هزینه های دادرسی

بنابراین پیشنهاد میشود که سازمان بازرسی کشور بتواند نظارت بیشتری بر دستگاه های خصولتی و بالادستی شرکت های زیرمجموعه آنها داشته باشد چراکه در بسیاری موارد شرکت های انشعاب یافته از این نهادها به راحتی در حوزه های اقتصادی فعالیت میکنند بدون نظارت و بدون پرداخت هزینه های دادرسی و ... (رقابتی نابرابر با بخش خصوصی) و اینکه معافیت از پرداخت هزینه فقط به مواردی اختصاص یابد که نهادهای دولتی به معنای خاص به اعمال حاکمیتی میپردازند و نه غیر آن.

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

- مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

ساختار شکلی و صلاحیت دادگاه ها

مدیریت پرونده

دادرسی الکترونیکی

روش های جایگزین حل و فصل اختلافات

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

• مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

شاخص ساختار شکلی و صلاحیت دادگاه ها (۱-۵)	گزارش بانک جهانی	نظر اصلاحی اتاق
آیا دادگاه، بخشی از آن و یا شعبه‌ای از دادگاه مختص رسیدگی به موارد تجاری در تهران وجود دارد؟	خیر (۰)	خیر، البته در جلسه ۲۵ آبان ماه سال ۱۳۹۰ هیات وزیران بنا به پیشنهاد قوه قضاییه لایحه آیین دادرسی تجاری را به تصویب رسانده و این لایحه از سوی رییس‌جمهوری برای طی مراحل قانونی تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است اما هنوز لازم الاجرا نشده است..
آیا شعبه دعاوی کوچک یا روشی سریع برای حل و فصل دعاوی کوچک در تهران وجود دارد؟	خیر (۰)	بله (۳) شوراهای حل اختلاف شهرها و روستاها به موجب قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴
توقیف پیش از محاکمه با فرض اینکه مدعی می‌ترسد که متهم دارایی‌هایش را پراکنده کند یا داراییهای منقولش را از دایره قضایی خارج کند یا ورشکسته شود؛ آیا مدعی مجاز است که همزمان با دادگاه و رویه های آن، لیستی از داراییهای منقول (تجهزات دفتری یا وسایل نقلیه) به دست آورد و توقیف کند؟	بله (۱)	بله (۳) از طریق درخواست دستور موقت و تامین دلیل مستند به مواد ۳۱۰ الی ۳۲۵، ۱۴۹، الی ۱۵۵ قانون آیین دادرسی مدنی

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

- مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

شاخص ساختار شکلی و صلاحیت دادگاه ها (۵-۱)	گزارش بانک جهانی	نظر اصلاحی اتاق
آیا پرونده ها بصورت رندوم به قضات ارجاع میشود؟	بله ولی بصورت دستی	بله پرونده ها بنا به تشخیص رئیس شعبه اول به قضات ارجاع میشود(به ترتیب وصول و تخصص شعب)
آیا طبق قانون آیین دادرسی مدنی، شهادت زن با مدارک مشابه به اندازه شهادت مرد در انواع دادرسی های دادگاه به یک اندازه تاثیرگذار است؟	خیر(۱-)	خیر ، در قانون مدنی شرایط لازم برای شاهد ذکر شده است اما اشاره ای به تاثیر جنسیت در میزان ارزش شهادت بعمل نیامده و از مرد یا زن بودن شاهد ذکری نشده است. ماده ۱۳۱۳ قانون مدنی مقرر می دارد: "در شاهد بلوغ، عقل، عدالت، ایمان و طهارت مولد شرط است." اما در امور مالی شهادت دو زن به انضمام یک مرد می تواند موجب اثبات دعوی شود.

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

• مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

نظر اصلاحی اتاق	گزارش بانک جهانی	شاخص مدیریت پرونده ها (۶-۱)
۴	۰	استاندارد زمانی:
بله	بله	(۱) آیا زمان استاندارد برای وقایع کلیدی در دادگاه وجود دارد؟
بله (به عنوان مثال : مهلت رفع نقص دادخواست، مهلت پرداخت هزینه کارشناسی، مهلت طرح دعوا در صدور قرار اناطه، مهلت طرح دعوا پس از صدور قرار تامین خواسته)	خیر	(۲) اگر جواب مثبت است آیا برای حداقل سه واقعه در دادگاه ضرب العجل تعیین شده است؟
بله	بله	(۳) آیا این زمان ها در بیش از ۵۰ درصد پرونده ها رعایت میشود؟
۵	۱	تجدید یا تاخیر جلسه :
بله	بله	(۱) آیا در قانون تعداد تجدید یا تاخیر جلسه که دادگاه میتواند اعطا کند پیش بینی شده است ؟
بله مثل ، درخواست طرفین ،عذر موجه وکیل و عدم حضور او ، استعفای وکیل، درخواست خواننده برای ارائه اسناد، استمهال وکیل برای ارائه اسناد و	بله	(۲) آیا دستور تجدید یا تاخیر جلسه محدود به موارد استثنائی و غیر قابل پیش بینی است؟
بله	بله	(۳) اگر قوانینی در این زمینه وجود دارند آیا در بیش از ۵۰ درصد پرونده ها رعایت میشوند ؟

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

- مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

شاخص مدیریت پرونده ها (۶-۰)	گزارش بانک جهانی	نظر اصلاحی اتاق
آیا مذاکره پیش از محاکمه قسمتی از تکنیک مدیریت پرونده است که قبل از جلسه دادگاه مورد استفاده قرار میگیرد؟ (مذاکره پیش از محاکمه یک جلسه به ریاست قاضی و برای محدود کردن موضوع منازعه و تحقیق مدارک قبل از منازعه است. هدف از این مذاکره امکان حل و فصل و تسریع در روند محاکمه با کند کردن حرکات غیرضروری قبل از محاکمه یا دیگر روش های طولانی کننده زمان بررسی محاکمه می باشد.)	خیر	خیر
آیا سیستم الکترونیکی مدیریت پرونده در دادگاه برای قضات و وکلا وجود دارد؟	خیر	بله (۳.۵)

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

• مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

شاخص مدیریت الکترونیکی پرونده (۴-۰)	گزارش بانک جهانی	نظر اصلاحی اتاق
آیا می توان شکایت اولیه را به صورت الکترونیکی در چارچوب اختصاص داده شده در دادگاه موردنظر در شهر تهران تنظیم نمود؟	خیر (۰)	بله (۲) (از طریق درگاه خدمات الکترونیک قضایی)
آیا می توان قبل از خدمات رسانی دادگاه به مدعی علیه، شکایت را بصورت الکترونیکی ثبت کرد؟	خیر (۰)	بله (۲) (از طریق درگاه خدمات الکترونیک قضایی)
آیا می توان هزینه های دادگاه را به صورت الکترونیکی پرداخت نمود؟ در صورت پرداخت توسط بانکداری آنلاین لطفا جواب مثبت دهید.	بله (۱)	بله (۲) (از طریق درگاه خدمات الکترونیک قضایی)
آیا تمام قضاوتها در همه سطوح موارد تجاری از طریق مجله های رسمی، روزنامه ها، یا در وبسایت دادگاه در دسترس عموم قرار میگیرد؟	خیر (۰)	بله (۱) (از طریق سامانه جامع احکام)

به موجب قانون آیین دادرسی الکترونیکی مصوب ۱۳۹۳ :

ماده ۶۵۱ - کلیه دستگاه های تابعه قوه قضائیه، نظیر دیوان عدالت اداری، سازمان بازرسی کل کشور، سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان پزشکی قانونی، سازمان قضایی نیروهای مسلح و مراجع ذیربط در عفو و بخشودگی و سجل کیفری، و روزنامه رسمی جمهوری اسلامی، موظفند کلیه اطلاعات خود را در مرکز ملی داده های قوه قضائیه قرار دهند و آنها را روزآمد نگه دارند.

ماده ۶۵۳ - قوه قضائیه موظف است اطلاعات زیر را از طریق «درگاه ملی قوه قضائیه» ارائه کند و آنها را روزآمد نگه دارد.

الف - اهداف، وظایف، سیاست ها، خط مشی ها و ساختار کلان مدیریتی و اجرائی قوه قضائیه به همراه معرفی مسئولان و شرح وظایف و نحوه ارتباط با آنان
ب - نشانی، شماره تماس و پیوند به تارنمای (وبسایت) تمامی معاونت ها و دادگستری های استانها، دستگاه های تابعه قوه قضائیه، وزارت دادگستری، کانون های وکلای دادگستری و کارشناسان رسمی دادگستری

پ - کلیه قوانین لازم الاجرا، آراء وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور و آرا هیأت عمومی دیوان عدالت اداری، بخشنامه های رئیس قوه قضائیه و نظریات مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه

ی، بخشنامه های رئیس قوه قضائیه و نظریات مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه

ت آراء صادره از سوی محاکم در صورتی که به تشخیص قاضی اجرای احکام خلاف عفت عمومی یا امنیت ملی نباشد به صورت برخط برای تحلیل و نقد صاحب نظران و متخصصان با حفظ حریم خصوصی اشخاص

ث خدمات معاضدت قضایی به مقامات ذیصلاح سایر کشورها بر پایه اسناد و معاهده های همکاری حقوقی بین المللی و اطلاعات راجع به خدمات حقوقی و قضایی به اتباع سایر کشورها

ج آموزش آسان و قابل درک عمومی چگونگی اقامه دعوی برای شهروندان

چ اطلاعات پژوهشی و علمی حقوقی قضایی

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

• مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

نظر اصلاحی اتاق	گزارش بانک جهانی	روش های جایگزین حل و فصل اختلافات (۰-۳)
۱.۵	۱.۵	داوری
<p>بله، مواد ۴۵۴ تا ۵۰۱ قانون آیین دادرسی مدنی به داوری اختصاص یافته است. لازم به ذکر است که داوری بین المللی تابع قانون داوری تجاری بین الملل مصوب ۱۳۷۶ می باشد.</p>	بله	<p>۱) آیا داوری تجارت داخلی تحت تأثیر فرایند یک قانون جامع یا ماده یا بخشی از قانون مدنی با لحاظ تمامی جوانب آن انجام می پذیرد؟</p>
<p>بله . ماده ۴۹۶) دعاوی زیر قابل ارجاع به داوری نیست: ۱_ دعاوی ورشکستگی ۲_ دعاوی راجع به اصل نکاح، فسخ آن، طلاق و نسب</p>	خیر	<p>۲) آیا اختلافات تجاری در ایران وجود دارند که نتوان آنها را برای داوری ارایه داد؟</p>
<p>بله ماده ۴۸۸) هرگاه محکوم علیه تا بیست روز بعد از ابلاغ، رأی داوری را اجرا ننماید، دادگاه ارجاع کننده دعوا به داوری و یا دادگاهی که صلاحیت رسیدگی به اصل دعوا را دارد مکلف است به درخواست طرف ذی نفع طبق رأی داور برگ اجرایی صادر کند. اجرای رأی برابر مقررات قانونی می باشد.</p>	بله	<p>۳) آیا بندها و توافقات داوری های صورت گرفته توسط دادگاه در ایران اجرا می شود؟</p>

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

• مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

پیشنهاد:

به نظر هنوز در ایران شرط داوری آنچنان که باید جدی گرفته نمی‌شود و غالباً افراد این شرط را به عنوان یک شرط تکمیلی در قراردادها مینگارند هرچند امکان اجباری کردن گنجاندن شرط داوری یا رجوع به داوری در تمام قراردادها وجود ندارد یا اگر دارد بصورت مشورتی است.

فلذا قانونگذار در دو قانون شرط داوری را اجباری نموده است که به نظر اقدامی شایسته مینماید:

_ ماده ۲۷ قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۴: ”در کلیه موارد درخواست طلاق، به جز طلاق توافقی، دادگاه باید به منظور ایجاد صلح و سازش موضوع را به داوری ارجاع کند. دادگاه در این موارد باید با توجه به نظر داوران رأی صادر و چنانچه آن را نپذیرد، نظریه داوران را با ذکر دلیل رد کند“.

_ ماده ۲۰ قانون پیش فروش ساختمان ها مصوب ۱۳۸۹: ”کلیه اختلافات ناشی از تعبیر، تفسیر و اجرا مفاد قرارداد پیش فروش توسط هیئت داوران متشکل از یک داور از سوی خریدار و یک داور از سوی فروشنده و یک داور مرضی الطرفین و در صورت عدم توافق بر داور مرضی الطرفین یک داور با معرفی رییس دادگستری شهرستان مربوطه انجام می پذیرد. ” فلذا فرهنگی سازی این امر برای مردم بویژه تجار راهکار بسیار مفیدی برای رهایی از هزینه های گزاف دادرسی و اطاله زمان ناشی از آن است که یقیناً اتاق های بازرگانی مسئولیت بیشتری در این زمینه خواهند داشت مثل تاسیس مرکز داوری در تمام نقاط ایران یا ورود به پرونده های بازرگانی در قالب داوری و تلاش در راه صلح و سازش و جلوگیری از ورشکستگی و از بین رفتن کسب وکارهای کوچک.

_ جای قانون مدونی در مورد تشکیلات سازمانی برای داوری در حقوق ایران خالی است مثل مرکزی شبیه کانون وکلا تا داوران نیز مقررات ویژه ای برای صدور مجوز مؤسسه های داوری و مقررات انتظامی داشته باشند.

وضع کنونی و راهکارهای بهبود نماگر قراردادها

• مولفه کیفیت و روند دادرسی قضایی

روش‌های جایگزین حل و فصل اختلافات (۰-۳)	گزارش بانک جهانی	نظر اصلاحی اتاق
سازش یا میانجیگری	۱	۱.۵
(۱) آیا در جمهوری اسلامی ایران، توافق یا وساطت داوطلبانه وجود دارد؟ اگر طرفین در این فرایند بصورت داوطلبانه مشارکت می‌کنند، لطفاً پاسخ مثبت دهید.	بله	بله
(۲) آیا در جمهوری اسلامی ایران، میانجی‌گری، سازش یا هر دوی آنها تحت تأثیر فرایند یک قانون جامع یا ماده یا بخشی از قانون مدنی با لحاظ تمامی جوانب آن انجام می‌پذیرد؟	خیر	بله _ مواد ۱۷۸ تا ۱۹۳ از قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ _ ماده ۱۹ قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ _ ماده ۱۱ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴ _ ماده ۸۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲
(۳) آیا انگیزه‌های مالی برای شرکت‌ها وجود دارد تا برای سازش تلاش کنند؟	خیر	بله

اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی کرمان
مرکز مطالعات و پژوهش های اقتصادی

پایان

باتشکر از همراهی شما

(مرکز مطالعات و پژوهش های اقتصادی اتاق بازرگانی
کرمان)